

PREGÓ DE L'ALCALDE DE LLEIDA, ÀNGEL ROS, PER A LA SETMANA SANTA DE TARRAGONA

Il·lustríssim Josep Fèlix Ballesteros, alcalde de Tarragona

Excm. i Rvdm. Dr. Jaume Pujol Balcells, Arquebisbe Metropolità i Primat de Tarragona

Sr, Joaquim Julià, president de l'Agrupació d'Associacions de Setmana Santa

Gràcies per convidar-me a realitzar el pregó de la Setmana Santa de Tarragona en el dia de Diumenge de Rams, i per donar-me l'oportunitat de viure a la vostra ciutat aquesta commemoració que és un esclat de religiositat i cultura, el preludi de les jornades més transcendents de la tradició cristiana, la Passió, la Mort i la Resurrecció de Jesucrist.

M'heu fet possible viure el Diumenge de Rams a Tarragona, on he passat més Dijous i Divendres Sants, que Rams i Pasqua. I he après dels meus amics tarragonins que viviu la Setmana Santa amb una trilogia de virtuts que componen el respecte, la seriositat i la devoció.

L'escriptora tarragonina, Olga Xirinacs, parla al seu Dietari de Setmana Santa d'aquesta festivitat que es fon amb la grandesa monumental de la vostra ciutat.

"Diumenge de Rams s'estrena amb un cel pàl·lid de prims celatges, una intuïció d'ales immenses. A les muralles, verd tendre, marfull, iris, carolina.

Les campanes celebren l'entrada de Jesús a Jerusalem i d'aquí pocs dies tocaran a difunts per Ell mateix. Vet aquí la versatilitat del poble. Quin desengany, per qui confia en el poble. I en els amics. De totes maneres, toquen."

Aquesta Setmana Santa s'escau amb la primavera ja avançada, en una estació amb una meteorologia tan volàtil i fugissera com és, de vegades, el mateix esperit humà.

El poeta lleidatà Màrius Torres diu que en el mes d'abril:

*"És càndid el vols dels coloms.
Sàvia, la primavera crea*

*l'ombra rosa dels arbres de Judea,
l'ombra grisa dels cinamons"*

L'espiritualitat de la Setmana Santa envaeix aquest mes d'abril, en unes jornades d'intens sentiment religiós que ens conviden a la reflexió, al recolliment, a endinsar-nos en els racons de la nostra ànima.

Però això no vol dir mirar-nos a nosaltres mateixos, sense més. Vol dir mirar-nos cercant Déu. Perquè com Crist ens va ensenyar, a Déu el trobem en els altres homes.

Déu va ser tan generós que ens va deixar com a imatge seva, no una, sinó tantes com homes i dones hi ha al món.

La dedicació de Dijous Sant al dia de l'amor fratern, que és gratuït i incondicional, i que el vostre arquebisbe cita en el programa de la Setmana Santa, reflecteix aquesta cerca de Déu en el proïsme i, especialment, en els més febles, els més pobres com ens diu l'Evangelí.

La Setmana Santa ens porta, també, a aprofundir en la nostra fe i en la nostra raó, les dues virtuts que, juntament amb la caritat, fan créixer l'home i la societat.

En aquest pregó, a la porta de les celebracions del Misteri de Crist mort i ressuscitat, vull parlar de la comunió i entesa que es produeix entre la fe i la raó, que forma part de l'origen del Cristianisme, i també sobre com la fe i la raó convergeixen en una personalitat històrica que compartim Lleida i Tarragona i que ens remet a l'època renaixentista en aquestes dues ciutats.

Es tracta d'Antonio Agustín, que va ser bisbe de Lleida i, en la darrera fase de la seva vida, arquebisbe de Tarragona.

El diàleg entre la fe i la raó forma part de l'essència del Cristianisme des dels seus primers temps. Quan es comencen a difondre els evangelis, ja es produeix la lúcida reflexió sobre les relacions entre la Filosofia Grega i la religió cristiana.

El cristianisme eclosiona en l'Imperi Romà –un moment històric especialment important per a Tarragona- i coexisteix amb la filosofia grega buscant respostes a les preguntes eternes que planteja l'existència de l'home i del món. Al principi, el Cristianisme era una religió de gent humil, pròpia de les capes socials més baixes.

Acaba triomfant perquè la voluntat de Déu fa que una minoria de cristians cultes accepti el repte intel·lectual dels filòsofs grecs i són capaços de posar-se a la seva altura.

Un d'aquests cristians cultes és Climent d'Alexandria, que ja als segles II i III després de Crist propugna la coexistència de la fe cristiana i la cultura humanística grega. Argumenta que la filosofia, a més d'una preparació envers el cristianisme, és una gran ajuda per a la seva comprensió.

Climent d'Alexandria i altres van ser capaços d'articular la creença cristiana i construir la seva Fe, sobre la base de la filosofia grega, (la Raó), a partir de conceptes platònics o neoplatònics, que era el corrent predominant en l'època de l'Imperi Romà.

Una de les principals innovacions que aporta el Cristianisme és que revela un Déu que se situa en la Història. Déu es fa home en un lloc i en un moment determinats i precisos. I més enllà d'això, és ell mateix qui decideix i accepta el seu propi sacrifici, que la Setmana Santa commemora.

Amb Sant Agustí, la filosofia cristiana inspirada en Plató arribarà al punt culminant i dominarà el pensament a Occident fins al segle XIII. Sant Agustí no separava fe de raó, entre d'altres motius, perquè el pensament platònic afirmava que les realitats immaterials són l'objecte propi i adequat de la raó.

Sant Agustí repeteix amb freqüència una cita d'Isaïes, segons una antiga –i errònia– traducció grega de l'Antic Testament "*Nisi credideritis, non intelligetis*", "*si no creieu no arribareu a comprendre*". Val a dir que el text original en hebreu volia dir "si no us recolzeu en mi no estareu fermes".

Agustí remarca que la raó pot precedir la fe, no per demostrar les veritats revelades, sinó per demostrar que creure és raonable.

Aquesta mútua col·laboració entre la raó i la fe rep una formulació famosa: "*intellige ut credas, crede ut intelligas*", -*entendre per creure, i creure per entendre*- que Sant Agustí escriu en el seu Sermó 43.

La fe, doncs, ja no és irracional. No està renyida amb la raó ni es tanca sobre si mateixa; busca la intel·ligència de la fe.

Dèiem abans que la filosofia agustiniana domina el món occidental fins al segle XIII, quan Europa entra en contacte amb la filosofia aristotèlica.

En aquella època, Aristòtil es tradueix, es llegeix amb avidesa, es comenta, i remou la concepció d'Agustí sobre la fe i la raó. Si el platonisme es basava en les realitats immaterials, per a Aristòtil, el coneixement parteix dels sentits.

En el pregó de la Setmana Santa de Lleida que se celebra el diumenge anterior al de Rams, i que va pronunciar el director del Consorci de la Seu Vella, Josep Tort i Bardolet, ell recordava les furibundes discussions i els grans debats teològics que va viure Lleida entre els franciscans i els dominics, uns platònics i els altres aristotèlics.

Els franciscans prioritzaven el platonisme de la bondat, mentre els dominics prioritzaven la veritat. Per als primers, ningú coneix si primer no estima, i per als segons, ningú estima si primer no coneix. Bonitas i Veritas defineixen els pensaments respectius de les dos escoles principals escolàstiques.

El Papa emèrit Benet XVI considera providencial la trobada entre la fe cristiana i la filosofia grega. Així ho remarcava, fa vuit anys, en un discurs a la Universitat de Ratisbona.

Diu Joseph Ratzinger:

"La Fe bíblica, durant l'època hel·lenística, va sortir a l'encontre del millor del pensament grec, fins a arribar a un recíproc contacte. En el fons, es tracta de l'encontre entre Fe i Raó, entre autèntica il·lustració i religió".

Com deia en començar aquest pregó, hi ha una personalitat que compartim en la història de les ciutats de Lleida i de Tarragona, que simbolitza aquesta unió entre il·lustració i religió. És tracta d'Antonio Agustín Albanell, que al segle Setze va ser bisbe de Lleida i, tot seguit, arquebisbe de Tarragona.

Erudit, bibliòfil, antiquari i poeta, és un dels autors més importants de l'humanisme del Cinc-cents, molt influenciat per la cultura italiana del final del Renaixement.

Antonio Agustín va néixer el 1517 a Saragossa però procedia d'una família de notaris i juristes de Fraga, vinculada a Lleida des de feia generacions.

A Lleida i a Tarragona, Antonio Agustín arriba després d'una extensa trajectòria europea, la major part a Itàlia, però també amb estades diplomàtiques a Anglaterra, a Alemanya i a Sicília.

Tot just nomenat bisbe de Lleida, el rei Felip II el designa com a representant en la tercera i darrera etapa del Concili de Trento, on Antonio Agustín té un paper destacat.

Entre molts altres punts, en aquest concili més conservador que renovador per a l'església s'estableixen les principals festes religioses. Una d'elles és la Setmana Santa que, des de llavors, atorga una especial rellevància a les processons com les coneixem en l'actualitat i als dies de Diumenge de Rams, al dijous i al divendres sant i al diumenge de Pasqua.

En tornar de Trento, Antonio Agustín treballa, primer a Lleida i després a Tarragona, perquè es compleixin els preceptes del Concili i de la Contra-Reforma. Però, decididament, porta amb ell l'esperit humanista que ha conreat en trenta anys de residència a Itàlia.

Lleida i Tarragona reben, doncs, un bisbe italianitzant, amic de savis i de mecenes i protector de les Arts. Als Palaus Episcopals de les dues capitals atorga la màxima importància a la seva Biblioteca on, com ja havia fet a Roma, hi situa un humanista de la seva confiança.

Gràcies al bisbe, el gran vehicle de la cultura del renaixement, la impremta, pren una gran volada en les dues ciutats. Antonio Agustín desconfiava dels impressors vaticans, moltes vegades subjectes a la censura i sempre va procurar tenir un impressor propi. A Lleida, va ser Pere de Robles, i a Tarragona, Felipe Mey.

Un dels llibres que Antonio Agustín feu editar, essent encara bisbe de Lleida, és obra d'un erudit tarragoní amb qui estava emparentat: Lluís Pons d'Icard, considerat com el Primer Arqueòleg català i personalitat destacada de la Tarragona del segle Setze.

Es tracta de *"El llibre de les grandeses i de les coses memorables de Tarragona"*. Es va imprimir a Lleida el 1572 i és la primera aproximació arqueològica a la Tarragona romana, amb descripcions de gran valor dels vostres monuments.

Ja com a arquebisbe de Tarragona, Antonio Agustín va treballar en un dels seus principals llibres, *Els Diàlegs de Medalles i Inscripcions i altres antiguitats*.

Diferents edicions d'aquesta obra, referent en el camp de la numismàtica, es poden trobar en la Biblioteca de Tarragona, la Biblioteca Nacional Francesa, la British Library, la Hispanic Society of America i la Biblioteca Nacional a Madrid.

Antonio Agustín va morir a Tarragona el 1586 i està enterrat en la capella del Santíssim de la catedral, on avui hem celebrat i viscut la Missa de Diumenge de Rams.

Crec que les ciutats de Lleida i de Tarragona amb els seus bisbats tenim l'oportunitat d'unir-nos per recordar i per posar en valor la figura d'Antonio Agustín, tenint en compte que d'aquí a tres anys, el 2017, es complirà el 500 aniversari del seu naixement.

Aquest vostre arquebisbe històric ja va tenir l'ocasió de contemplar una de les màximes cites de la Setmana Santa de Tarragona, la processó del Sant Enterrament, que llavors encara es feia en dijous.

Però crec que no s'hauria imaginat mai, avui, la dimensió que ha pres aquesta processó i tota la Setmana Santa de Tarragona, que mobilitza desenes de milers de persones.

Una dimensió on es combinen el gran sentit espiritual i popular que la celebració ha estat capaç d'unir en ple segle XXI.

Això ho ha fet possible la força i el compromís de la ciutadania, personificada en les dotze confraries de Tarragona, i unides en l'Agrupació d'Associacions de la Setmana Santa.

Fa 86 anys els tarragonins i les tarragonines varen tenir la sensibilitat de crear aquesta entitat amb un clar objectiu. Sumar esforços per consolidar la Setmana Santa, per enriquir-la espiritualment i culturalment i per fer-la més coneguda més enllà de la ciutat, a la vegada que es promocionava la riquesa monumental que embolcalla la celebració.

L'objectiu s'ha acomplert amb escreix. Totes i tots heu fet possible aquesta Setmana Santa de Tarragona que ja és Festa d'Interès Turístic Nacional per la Generalitat i que aspira i mereix aquesta distinció en l'àmbit estatal.

Al començament d'aquest pregó remarcàvem com l'esperit de la Setmana Santa es fon amb la riquesa patrimonial de Tarragona.

Però es fon, sobretot, amb la ciutadania, amb el seu esperit social, amb l'intens compromís amb la cultura i amb les tradicions locals que existeix en ciutats com les nostres. Aquesta força de la cultura popular i tradicional s'ha traslladat a la Setmana Santa i és una part important de la seva identitat.

La vostra festa va inspirar Salvador Espriu. Als anys 60, va compondre una suite de 9 poesies per a un opuscle de la Confraria de Sant Magí, que desfila el Divendres Sant, i que més endavant ampliaria fins a tancar un poemari sencer dedicat a la Setmana Santa:

*"Qui demanava
avui unes paraules
que l'acompanyin?
Llums en aquest seguici
de la mort caminada"*

La Setmana Santa ha estat al llarg dels segles un exponent de l'Art. La passió de Jesucrist ha inspirat molts creadors que es proposaren indagar sobre la veritat -en paraules d'Espriu- de *"l'home que tinc al meu davant"*.

La música, la pintura, la literatura, el cinema, la imatgeria... han reflectit la intensitat de la vivència de la Setmana Santa i li han aportat nous matisos. L'art ha fet universals els sentiments inherents en aquesta celebració i ha permès que tothom els pugui compartir.

Les dues Passions de Bach -segons Sant Mateu i Sant Joan-; les crucifixions de Velàzquez o de Dalí; els poemes d'Espriu, de Verdaguer i moltes altres obres aprofundeixen en la riquesa de sentiments de la Setmana Santa i són, a la vegada, baules fonamentals en la cadena de la Història de l'Art i del llenguatge artístic.

També el cinema ha narrat en infinitat d'ocasions *"La història més gran mai explicada"*, com resava el títol d'una de les grans produccions de Hollywood sobre la vida de Jesús de Nazareth.

Una de les primeres pel·lícules que, sobre aquest tema, es va rodar en la Meca del Cinema va ser *"Del Pessebre a la Creu"*, que es va projectar a Tarragona, l'any 1913.

L'impacte va ser profund per la presència d'efectes especials, perquè es va rodar a Terra Santa i perquè era la primera vegada que la vida de Jesús s'explicava en el cinema amb una estructura narrativa.

La impressió que va provocar aquesta pel·lícula va ser tan gran que, a Tarragona, va influir en una altra de les grans arts de la Setmana Santa, la Imatgeria. Al 1914, l'escultor Josep Campeny es va inspirar molt clarament en un fotograma d'aquesta producció per realitzar el pas de la Flagel·lació.

El programa de la Setmana Santa d'aquest any ho explica i ho confirma amb dues fotografies, que demostren que la Flagel·lació va ser, molt possiblement, el primer misteri que es va inspirar en el Cinema.

Enguany es commemora el centenari de la realització i de la benedicció d'aquest conjunt escultòric que, malauradament, es va destruir als inicis de la Guerra Civil.

Si parlem de centenaris i d'imatgeria, no puc deixar de citar en aquest pregó la figura d'un excel·lent escultor de les vostres terres, Modest Gené, nascut fa 100 anys.

Modest Gené és autor de dos passos de la Setmana Santa de Lleida, el Calvari i la Imatge de la Soledat de la Congregació de la Sang. És, doncs, una altra de les figures que tenim en comú les terres de Tarragona i Lleida i que són part de la nostra història.

Acabo. Quan arribem al Diumenge de Resurrecció culminem el camí que va començar la Quaresma.

No tindria sentit Diumenge de Rams o la Setmana Santa si no existís la Resurrecció, la Pasqua.

Venen dies per pensar sobre nosaltres però amb la mirada centrada en el Crist i, per tant, en els altres. Venen dies per deixar-nos emportar per tota la espiritualitat, per l'art i per la cultura que s'uneixen en aquesta gran vivència ciutadana de Fe que és la Setmana Santa a Tarragona.

Bona Pasqua

Àngel Ros i Domingo

Alcalde de Lleida

Tarragona, 13 d'abril de 2014